

Het harmonisatiebeleid voor gemeentelijke sportaccommodaties

Rekenkamercommissie Aa en Hunze

BMC | onderzoek

November 2015
S.J.M. Olsthoorn
J. Slooijer
K.J. van de Werfhorst
Projectnummer: 001062
Correspondentienummer: DH-1111-4673

INHOUD

VOORWOORD		1	
SAMENVATTING		2	
HOOFDSTUK 1	INLEIDING	4	
	1.1	Aanleiding voor het onderzoek	4
	1.2	De onderzoeksvraag	4
	1.3	Werkwijze gedurende het onderzoek	6
	1.4	Leeswijzer	7
HOOFDSTUK 2	DE BELEIDSCYCLUS	8	
	2.1	Doel en totstandkoming van het beleid	8
	2.2	Organisatie en uitvoering van het beleid	12
	2.3	Resultaten	14
	2.4	Evaluatie van bereikte doelstellingen	17
HOOFDSTUK 3	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	22	
	3.1	Beantwoording onderzoeksvragen	22
	3.2	Conclusies	26
	3.3	Aanbevelingen	27
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST	29	
BIJLAGE 2	VRAGENLIJST ONDER VERENIGINGEN	30	
BIJLAGE 3	NORMENKADER	33	
BIJLAGE 4	BENCHMARK TARIEVEN EN ONDERHOUD	34	
BIJLAGE 5	GEÏNTERVIEWDEN VOOR HET ONDERZOEK	36	
BIJLAGE 6	INTERVIEWPROTOCOL	37	
BIJLAGE 7	BESTUURLIJKE REACTIE	40	
BIJLAGE 8	NAWOORD REKENKAMERCOMMISSIE	42	

Voorwoord

De Rekenkamercommissie Aa en Hunze heeft onderzoek gedaan naar sportaccommodaties. Het gaat hierbij om de omgang van de gemeente Aa en Hunze met sportaccommodaties.

De afgelopen jaren is gewerkt aan harmonisatie. Lang is de situatie van voor de gemeentelijke herindeling blijven bestaan. Er golden in het sportaccommodatiebeleid verschillende uitgangspunten voor de verschillende dorpen van de gemeente.

De Rekenkamercommissie heeft voor dit onderwerp gekozen omdat de harmonisatie de inwoners raakt. De commissie wil voor de gemeenteraad inzichtelijk maken hoe de harmonisatie heeft plaatsgevonden en ook hoe in die harmonisatie is omgegaan met compensatie van de verschillen in de afgelopen jaren.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode februari – juni 2015 door BMC Onderzoek te Den Haag.

De resultaten van het onderzoek vindt u in dit rapport.

Rekenkamercommissie Aa en Hunze,
ir. T. van den Bout, voorzitter

Samenvatting

Sinds de gemeentelijke herindeling in 1998 bestonden er verschillende afspraken met de verenigingen over de sportaccommodaties die zij in gebruik hebben. Op verzoek van de toenmalige gemeenteraad is de harmonisatie ter hand genomen. In 2009 nam de gemeenteraad een sportnota aan, waarbij besloten werd tot harmonisatie.

Voor de tennisverenigingen betekende dit de verdere privatisering van het tenniscomplex in Rolde en het tenniscomplex in Gieterveen. Voor de voetbalverenigingen betekende de harmonisatie dat kleed- en clubgebouwen organisatorisch en financieel de verantwoordelijkheid werden van de verenigingen. De overige voorzieningen als velden, inrichtingsmaterialen, trainingsverlichting, beplanting en parkeerterreinen kwamen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente te vallen.

Na een voorbereiding van enkele jaren, waarin intensief werd gesproken met de verenigingen, besloot de gemeenteraad in 2011 definitief tot harmonisatie. Daarmee werd beoogd:

- een einde te maken aan de ongelijkheid in beleid en uitvoering;
- het aanbod van accommodaties beter af te stemmen op de behoefte;
- te komen tot verbetering van de kwaliteit van de wedstrijd- en trainingsvelden.

Uit het onderzoek blijkt dat de privatisering van de tenniscomplexen is gerealiseerd. Dat is nog niet het geval met alle voetbalcomplexen.

De verenigingen zijn nauw betrokken geweest bij de voorbereiding en de uitvoering van de harmonisatie. Het beleid was er op gericht dat alle complexen aan minimale (kwaliteits-)eisen zouden voldoen alvorens deze over te dragen aan de verenigingen. Hierbij is een beroep gedaan op externe deskundigen van onder andere de KNVB.

In de afgelopen jaren is uitvoering gegeven aan de afgesproken herstelwerkzaamheden en renovaties. Tevens heeft in een enkel geval compensatie plaatsgevonden waar de vereniging had geïnvesteerd in het clubgebouw. Tegelijkertijd is uitvoering gegeven aan regulier onderhoud en renovatie sinds 2011.

Met de harmonisatie is een bedrag gemoeid van € 539.087. De laatste werkzaamheden zullen in 2015 worden uitgevoerd.

De verenigingen die hebben deelgenomen aan een enquête hebben aangegeven tevreden te zijn met het resultaat, met de opmerking dat het betrekkelijk lang heeft geduurd.

Raadsleden hebben aangegeven voortgangsinformatie te hebben gemist, waardoor zij geen inzicht en overzicht hebben over de uitvoering van de harmonisatie en de actuele stand van zaken. Ook vinden zij dat de uitvoering te lang heeft geduurd, temeer de harmonisatie nog niet volledig is afgerond.

De Rekenkamercommissie beveelt aan om bij omvangrijke projecten als de harmonisatie van sportaccommodaties bewuster en duidelijker vooraf keuzes te maken over het te volgen proces en deze keuzes vast te leggen in een projectplan. Onderdeel daarvan is de informatievoorziening aan de gemeenteraad.

Met de trendmatige ontwikkeling qua demografie (aantallen inwoners en leeftijdsontwikkeling) en de ontwikkelingen bij de diverse sportsoorten is een voortdurende herijking van de soorten sportaccommodaties, het aantal benodigde velden en het gebruik van die accommodaties gewenst.

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In 1998 ontstond door een gemeentelijke herindeling de gemeente Aa en Hunze. Sinds de gemeentelijke herindeling bestonden er verschillende afspraken met de gebruikers van sportaccommodaties in de dorpen. In 2009 heeft de gemeenteraad van de gemeente Aa en Hunze de sportnota vastgesteld. Met de vaststelling van de sportnota is besloten tot het harmoniseren van de sportaccommodaties. Voor de tennisverenigingen betekende dit de verdere privatisering van het tenniscomplex in Rolde en het tenniscomplex in Gieterveen. Voor de voetbalverenigingen betekende de harmonisatie dat kleed- en clubgebouwen met overige daarin opgenomen ruimten organisatorisch en financieel een verantwoordelijkheid zijn of worden van de voetbalverenigingen en de overige voorzieningen op de complexen als velden, inrichtingsmaterialen, trainingsverlichting, beplanting en parkeerterreinen onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Hiertoe heeft de gemeenteraad in 2011 besloten.

De privatisering van de tenniscomplexen is inmiddels gerealiseerd. Bij de voetbalverenigingen is de harmonisatie nog niet volledig gerealiseerd. Er bestaan nog steeds verschillen tussen voetbalverenigingen.

De Rekenkamercommissie heeft recentelijk signalen ontvangen vanuit de gemeenteraad over de totstandkoming en uitvoering van de harmonisatie van de sportaccommodaties. Uit deze signalen blijkt dat er mogelijk onvrede bestaat bij een aantal verenigingen. Daarnaast is er enige wrijving ontstaan, wellicht omdat de verschillende verenigingen een andere uitgangspositie hadden bij de harmonisatie. Dat heeft vragen opgeroepen vanuit de gemeenteraad over de betrokkenheid van verenigingen bij de afspraken en over de transparantie van het proces om te komen tot harmonisatie.

1.2 De onderzoeksvraag

De centrale vraag bij dit onderzoek luidt als volgt:

Hoe heeft de harmonisatie van de sportaccommodaties in de gemeente Aa en Hunze plaatsgevonden en hoe is de gemeente de afgelopen jaren omgegaan met de compensatie van verschillen?

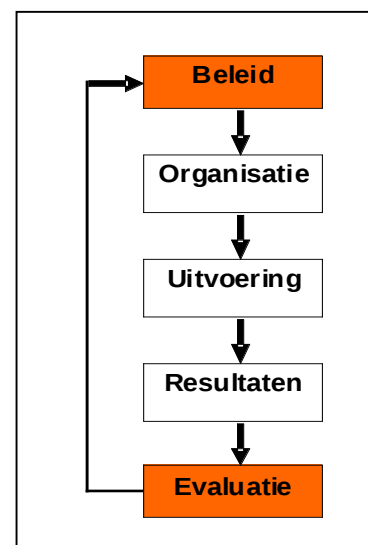
Deze centrale vraag is uitgewerkt in elf deelvragen. Deze deelvragen worden weergegeven in tabel 1.

De opbouw van de deelvragen volgt de stappen van de beleidscyclus:

- a) doel van het beleid;
- b) totstandkoming en organisatie van het beleid;
- c) uitvoering van het beleid;
- d) bereikte resultaten;
- e) evaluatie van bereikte doelstellingen.

Daarmee is het kader geschapen voor de opbouw van de beantwoording en ons rapport. Hierin volgen wij deze stappen van de beleidscyclus, weergegeven in nevenstaande figuur 1.

Figuur 1 De Beleidscyclus

Tabel 1 Deelvragen bij het onderzoek

1. Wat beoogde de gemeente met de harmonisatie van het sportaccommodatiebeleid?
2. In hoeverre was het doel van de harmonisatie duidelijk en specifiek (SMART) geformuleerd?
3. In welke mate waren de mogelijke effecten van het nieuwe beleid bij de raad bekend op het moment dat de raad het nieuwe beleid vaststelde?
4. Hoe en in welke mate is het maatschappelijk veld betrokken bij:
 - a. de totstandkoming van het nieuwe beleid?
 - b. de uitwerking en uitvoering van het nieuwe beleid?
5. Hoe heeft de harmonisatie in de praktijk vorm gekregen?
6. Wat zijn de resultaten van de harmonisatie?
7. Welke verschillen zijn er nu nog in de omgang met de verschillende accommodaties?
8. Vallen de afspraken die met de verschillende accommodaties gemaakt zijn binnen de door de raad gestelde kaders?
9. In welke mate is de doelstelling van de harmonisatie van het sportbeleid gerealiseerd?
10. Op welke wijze is de gemeenteraad in staat gesteld kaders te stellen en in welke mate heeft de gemeenteraad de uitvoering van het beleid kunnen controleren?
11. Hoe wordt door de gemeenteraad de kwaliteit van de informatievoorziening beoordeeld?

1.3 Werkwijze gedurende het onderzoek

Stappen

De gehanteerde onderzoeks-aanpak kent schematisch de volgende vijf stappen:

1. Documentenstudie

De eerste stap in het onderzoek betrof het bestuderen van relevante documenten over de harmonisatie en privatisering van de sportcomplexen in Aa en Hunze. Hiertoe is de gemeente benaderd met de vraag om documenten aan te leveren. In bijlage 1 is de literatuurlijst die hieruit is ontstaan bij dit onderzoek opgenomen.

2. Vragenlijst verenigingen

De tweede stap van het onderzoek bestond uit een online vragenlijst welke onder de tennis- en voetbalverenigingen is uitgezet, die de afgelopen jaren van doen hebben gehad met de privatisering en harmonisatie van de sportcomplexen in Aa en Hunze. In bijlage 2 is de vragenlijst opgenomen.

3. Interviews

Op basis van de resultaten en constatering uit de documentenstudie en de eerste ingevulde vragenlijsten zijn interviews afgenomen met de sportverenigingen, de ambtelijke organisatie en het bestuur (verantwoordelijk wethouder en een delegatie vanuit de gemeenteraad). Met fracties uit de gemeenteraad die niet aanwezig waren bij het groepsinterview is telefonisch contact gezocht om hun beelden en meningen te kunnen ontvangen. Het protocol waarlangs deze interviews zijn afgenomen is als bijlage 6 opgenomen.

4. Analyse en rapportage

Alle resultaten en verslagen van interviews zijn samengebracht en besproken in het onderzoeksteam. De eerste bevindingen en constatering zijn daarbij vastgelegd. Vervolgens is op basis daarvan een conceptrapportage opgesteld, welke met de Rekenkamercommissie is besproken. Tenslotte is op basis van de op- en aanmerkingen een definitieve rapportage opgesteld.

5. Wederhoor

Het conceptrapport (Nota van Bevindingen) is voor technisch wederhoor (toets op feitelijke onjuistheden) voorgelegd aan de ambtelijke organisatie van de gemeente Aa en Hunze. Na aanpassing is het rapport aangeboden voor bestuurlijk wederhoor aan het college van B&W van de gemeente Aa en Hunze.

Normen

Voor het waarderen van het beleid en de uitvoering is gebruikgemaakt van een normenkader. Het normenkader is terug te vinden in bijlage 3.

Benchmark

Voor dit onderzoek is een benchmark uitgevoerd, waarbij de gemeente Aa en Hunze vergeleken is met een aantal naburige gemeenten (zie bijlage 4). Dit zijn de volgende gemeenten:

- Borger-Odoorn
- Midden-Drenthe
- Tynaarlo

Daarnaast zijn de volgende gemeenten uit de data van BMC ter vergelijking opgenomen in de benchmark:

- Borne
- Enschede
- Hengelo
- Leusden
- Losser
- Stadskanaal
- Winterswijk

De benchmark dient om de huurtarieven en de verantwoordelijkheid rond het groot onderhoud van de gemeente Aa en Hunze in perspectief te plaatsen.

1.4 Leeswijzer

In dit rapport wordt allereerst langs de fasen van de beleidscyclus de tijdslijn beschreven waarlangs de harmonisatie is uitgevoerd (hoofdstuk 2). Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de onderzoeksvragen beantwoord op basis van deze tijdslijn en zijn conclusies en aanbevelingen beschreven voor de gemeente Aa en Hunze.

Hoofdstuk 2

De beleidscyclus

2.1 Doel en totstandkoming van het beleid

Doel

In 1998 zijn de gemeenten Rolde, Gasselte, Gieten en Anloo samengevoegd tot de gemeente Aa en Hunze. Door deze samenvoeging ontstonden er binnen de nieuwe gemeente verschillen in de lopende afspraken tussen verenigingen en de gemeente over het gebruik en onderhoud van sportcomplexen.

In 2009 heeft de gemeenteraad van de gemeente Aa en Hunze de sportnota vastgesteld. Onderdeel van deze sportnota was de wijze waarop het harmoniseren van de sportaccommodaties vorm zou krijgen. Het doel van de harmonisatie werd als volgt omschreven: *“Eenduidige tarievenstructuur voor de gehele gemeente: via een op te stellen tarievenstelsel voor de gemeentelijke accommodaties¹.”*

In 2011 wordt door de gemeenteraad het definitieve besluit genomen tot nieuw beleid voor voetbalcomplexen. In het raadsvoorstel wordt het beoogde effect van de harmonisaties als volgt omschreven:

“Het beoogde effect van het nieuwe beleid is enerzijds om een einde te maken aan de huidige ongelijkheid in beleid en uitvoering van dat beleid en anderzijds om het aanbod van accommodaties beter af te stemmen op de behoefte. Een derde beoogd effect is om te komen tot verbetering van de kwaliteit van de wedstrijd- en trainingsvelden”².

Totstandkoming

In 2009 is de gemeente gestart met het formuleren van het harmonisatiebeleid. Daarbij onderscheiden wij vanwege de aard en tijdslijn twee trajecten: Tennis en Voetbal.

Tennis

In de sportnota 2009 is het beleidsvoornemen opgenomen om de nog in gemeentelijke eigendom zijnde tenniscomplexen te verzelfstandigen (privatisering). Het ging hierbij om tenniscomplex ‘Boerbos’ in Rolde en tenniscomplex Gieterveen. Na onderhandeling met de verenigingen heeft de gemeente het eigendom, beheer, onderhoud en exploitatie van de beide complexen overgedragen aan de verenigingen. De onderhandelingen met de verenigingen gingen met name over de hoogte van het krediet, benodigd voor renovatie van banen en gebouwen voordat deze werden overgedragen.

¹ Sportnota 2009, Gemeentelijk beleid sport en bewegen in de gemeente Aa en Hunze.

² Adviesnota raad. Voorstel tot harmonisatie van het beleid met betrekking tot de voetbalcomplexen. November 2011.

Er is gekozen om een zakelijk recht van erfpacht met opstalrecht te vestigen; dat wil zeggen dat de grond onder de complexen eigendom blijft van de gemeente.

In oktober 2009 heeft de gemeenteraad ingestemd met het resultaat van de onderhandelingen voor het complex 'Boerbos' in Rolde en is het complex overgedragen³. Daarbij werd een krediet van € 200.000 beschikbaar gesteld. In een subsidie- en prestatieovereenkomst⁴ tussen de gemeente en de vereniging is vastgelegd dat dit bedrag wordt aangewend voor de uitbreiding en renovatie van het complex. Hiermee zou het complex in alle opzichten weer voldoen aan de eisen van de KNLTB en/of NOC*NSF. Zes gravelbanen zijn vervangen door all-weather banen. Het bedrag is in termijnen uitbetaald nadat er afspraken gemaakt waren met het bedrijf dat de werkzaamheden uitvoerde. De vereniging heeft zelf toegezien op de renovatie van het complex.

In mei 2011 heeft de gemeenteraad ingestemd met het resultaat van de onderhandelingen met tennisvereniging Gieterveen en is het complex overgedragen. Daarbij werd een krediet van € 65.000 beschikbaar gesteld⁵.

In een subsidie- en prestatieovereenkomst⁶ is vastgelegd dat het bedrag moet worden aangewend voor de renovatie van het complex. Hiermee zou het complex in alle opzichten weer voldoen aan de eisen van de KNLTB en/of NOC*NSF. Daarbij moet worden opgemerkt dat het bedrag gebaseerd is op een renovatie van twee van de drie aanwezige banen, gezien het aantal spelende leden en wedstrijden van de vereniging. De vereniging heeft zelf toegezien op de uitgave van het beschikbaar gestelde bedrag.

Voetbal

De totstandkoming van het harmonisatiebeleid voetbalcomplexen vond plaats in de periode september 2009 tot november 2011.

In juni 2009 is door de gemeente een extern adviseur aangetrokken die als tijdelijk medewerker van de gemeente de communicatie met de besturen van de verenigingen en de inhoudelijke experts zoals de KNVB op zich nam.

In september 2009 vond de eerste bijeenkomst plaats met de besturen van de voetbalverenigingen. Ook de KNVB was aanwezig bij deze bijeenkomst als kennispartner. In deze bijeenkomst werden mogelijke beleidsuitgangspunten (concepten) voor harmonisatie door de gemeente voorgelegd aan de aanwezige voetbalverenigingen⁷.

³ Adviesnota raad. Voorstel tot verzelfstandiging van het tenniscomplex 'Boerbos' te Rolde, oktober 2009.

⁴ Subsidie- en prestatieovereenkomst uitbreiding en reconstructie tenniscomplex 'Boerbos' te Rolde, december 2009.

⁵ Adviesnota raad. Voorstel tot verzelfstandiging van het tenniscomplex Gieterveen, mei 2011.

⁶ Subsidie- en prestatieovereenkomst renovatie en verbetering tenniscomplex Gieterveen, juli 2011.

⁷ Brief aan voetbalverenigingen: Beleidsuitgangspunten voor harmonisatie, oktober 2009.

De conceptbeleidsuitgangspunten voor voetbalcomplexen werden door de gemeente toegelicht en betroffen de volgende onderdelen:

1. Als basisvoorziening worden normen KNVB en/of NOC*NSF gehanteerd.
2. Gemeente is verantwoordelijk voor stichting en onderhoud basisvoorziening, tenzij complex reeds is geprivatiseerd.
3. Gebruikers betalen een redelijke gebruiksvergoeding (voorstel was € 1000).
4. Zelfwerkzaamheid voor korting op gebruiksvergoeding is bespreekbaar.
5. Gebruikers betalen gebruikslasten en energiekosten. Eigenaarslasten komen voor rekening gemeente.
6. Duurzaamheid en zuinig omgaan met energie zijn belangrijke elementen in gemeentelijk accommodatiebeleid.

Verenigingen kregen tot eind oktober 2009 de gelegenheid te reageren op deze conceptbeleidsuitgangspunten. De reacties van verenigingen zijn op 3 november 2009 besproken in het college B&W. Er is besloten vast te houden aan de beleidsuitgangspunten tot alle individuele gesprekken met de verenigingen waren afgerond.

In november 2009 zijn met alle voetbalverenigingen individuele gesprekken gevoerd door de verantwoordelijk portefeuillehouder, een extern beleidsmedewerker van de gemeente en iemand van de KNVB. In deze gesprekken kregen verenigingen opnieuw de gelegenheid te reageren op de beleidsuitgangspunten. Daarbij kregen verenigingen tevens de gelegenheid knelpunten van de eigen accommodatie te bespreken.

In januari 2010 is de eerste informatienota Harmonisatie beleid voetbalcomplexen gemeente Aa en Hunze aan het college van B&W voorgelegd⁸. Er zijn vier scenario's voor de harmonisatie van de voetbalcomplexen opgenomen in deze informatienota.

In juni 2010 gaat het college van B&W akkoord met de meeste aanbevelingen in de informatienota en wordt opdracht gegeven om het beleid verder uit te werken volgens scenario 2: Klee- en clubgebouwen worden organisatorisch en financieel de verantwoordelijkheid van de clubs, de overige basisvoorzieningen (velden, lichtmasten, afrastering, et cetera) van de gemeente. Daarbij wil de gemeente dat alle accommodaties voldoen aan gelijke eisen qua onderhoudsstatus alvorens deze worden overgedragen. Er wordt daarom in opdracht van de gemeente door Grontmij geïnventariseerd wat de (onderhouds)kwaliteit van de complexen is met een raming welke investeringen nodig zijn om waar nodig accommodaties op niveau te krijgen. Uitgangspunt daarbij is gelijkheid tussen verenigingen voorafgaand aan de overdracht van eigendommen.

In februari 2011 wordt een nieuwe informatienota harmonisatiebeleid voetbalcomplexen voorgelegd aan het college van B&W⁹. Hierin zijn de beleidsuitgangspunten verder uitgewerkt volgens scenario 2 tot een nieuw

⁸ Adviesnota college. Harmonisatie Beleid voetbalcomplexen, januari 2010.

⁹ Adviesnota college. Uitwerking Harmonisatiebeleid voetbalcomplexen, februari 2011.

beleidskader. Daarin is per vereniging aangegeven wat de consequenties van het nieuwe beleidskader zijn en is geraamd welke investeringen nodig zijn voor renovaties van velden en gebouwen.

Tevens is in deze informatienota vastgelegd dat de gemeente het aantal velden wil laten aansluiten op de behoefte van de verenigingen. Daarom is op basis van normen van de KNVB en Grontmij aangegeven wat de reële behoefte voor het aantal velden per vereniging is. Verder zijn de basisvoorzieningen, zoals opgenomen in de beleidsuitgangspunten van oktober 2009, op verzoek van verenigingen uitgebreid op een aantal onderdelen (zoals ballenvangers en doelnetten). Het college besluit de beleidsuitgangspunten te onderschrijven en stuurt een brief¹⁰ naar de verenigingen met de vraag hier voor 1 april schriftelijk op te reageren.

In april 2011 is het onderwerp informeel besproken in een marktplaatsvergadering van de gemeenteraad, in juni 2011 is het onderwerp opiniërend besproken. Voetbalverenigingen hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheid om in te spreken. Na deze marktplaatsvergadering is aan de voetbalverenigingen nog eens per e-mail gevraagd naar eventuele vragen en opmerkingen. Hierdoor hebben vier verenigingen opnieuw hun standpunt ingebracht.

In oktober 2011 wordt het definitieve voorstel nieuw beleid voetbalcomplexen voorgelegd aan het college van B&W¹¹.

In november 2011 wordt het nieuwe beleid voetbalcomplexen voorgelegd aan de gemeenteraad.¹² De clubs worden verantwoordelijk voor de gebouwen, de gemeente voor de kwaliteit van de velden 'in brede zin' (de basisvoorziening). Het voorstel wordt unaniem aangenomen door de gemeenteraad. In het raadsbesluit is opgenomen dat er een krediet van in totaal € 461.100 beschikbaar wordt gesteld voor de harmonisatie. Vanuit dit krediet kan het achterstallig onderhoud, zoals geïnterpreteerd door Grontmij, worden uitgevoerd. Eventuele nieuwbouw van het complex in Gieteren is niet in dit krediet opgenomen.

In het voorstel is het 'Overzicht per complex van gevolgen, acties en afspraken nieuw beleid voetbalcomplexen' opgenomen als bijlage bij het raadsbesluit. Hierin staat welke werkzaamheden per complex worden verricht, om alle velden en opstellen daarmee op dezelfde lijn te brengen. Daarbij is er in het besluit opgenomen dat het beleidskader tussen 2012 en 2014 geïmplementeerd wordt, aan de hand van het overzicht per complex. Hiertoe moet in overleg met de verenigingen een uitvoeringsplan worden opgesteld voor eventuele renovaties.

Bevindingen

¹⁰ Brief van het college aan de besturen van de voetbalverenigingen in Aa en Hunze, maart 2011.

¹¹ Adviesnota college. Definitief voorstel nieuw beleid voetbalcomplexen, oktober 2011.

¹² Adviesnota raad. Voorstel tot harmonisatie van het beleid met betrekking tot de voetbalcomplexen, november 2011.

- Er is gebruikgemaakt van externe adviseurs en inhoudelijk deskundigen, zoals de KNVB.
- Er was inzicht in het aantal teams per vereniging.
- Er is gebruikgemaakt van gebruikelijke normen voor de veldencapaciteit en de basisvoorzieningen van voetbalcomplexen, opgesteld door de KNVB en NOC*NSF.
- De kwaliteit van velden en complexen in 2010 is vastgesteld door een externe partij (Grontmij).
- De verenigingen zijn in het proces geregeld betrokken. Herhaaldelijk is hen input gevraagd voor het beleid en deze input is verwerkt in het beleid.
- In het raadsbesluit is een algemene tijdsindicatie voor de uitvoering van de harmonisatie opgenomen (2012-2014).
- Het definitieve uitvoeringsplan moest nog worden opgesteld met verenigingen en is daarmee geen onderdeel van het raadsbesluit.
- Er is een financieel kader gesteld door de gemeenteraad met het beschikbaar stellen van het krediet.
- De gemeenteraad is geïnformeerd middels de informerende en de opiniërende marktplaats.

2.2 Organisatie en uitvoering van het beleid

De uitvoering van het beleid startte in januari 2012 en is op het moment van schrijven van dit rapport (juni 2015) nog niet formeel afgerond. Zie paragraaf 2.4 voor de resultaten van de harmonisatie en een toelichting daarop.

De implementatie is gestart met per complex de te verrichten renovatiewerkzaamheden in kaart te brengen aan de hand van het Grontmij onderzoek naar de buitensportaccommodaties in de gemeente.¹³ In dit onderzoek is per complex aangegeven welke veldrenovaties noodzakelijk werden geacht. Deze gesprekken met de verenigingen werden gedaan door twee ambtenaren van de gemeente. Daarnaast was het overzicht van de noodzakelijke herstellwerkzaamheden aan de gebouwen, zoals opgenomen als bijlage bij het raadsbesluit, het kader voor deze werkzaamheden.

Er is per vereniging met het bestuur besproken welke werkzaamheden op welk moment uitgevoerd konden en moesten worden, zodat er op de complexen gevoetbald kon blijven worden. Verder zijn er per vereniging offertes opgevraagd voor het eventuele achterstallig onderhoud aan de gebouwen.

Uit de interviews met de betrokken beleidsmedewerkers komt verder naar voren dat er binnen de gemeente niet altijd zicht was op de actuele stand van zaken rond de uitvoering van de harmonisatie. Er was een 'ad-hoc projectgroep' waarin verschillende medewerkers van de gemeente plaats hadden, afhankelijk van de fase van het traject (beleid, financiën, extern adviseur, openbare werken).

¹³ Rapport Buitensportaccommodaties gemeente Aa en Hunze, Grontmij, november 2010

Er werd door de betrokken personen middels een Excelbestand bijgehouden of de geraamde bedragen en de gerealiseerde kosten in de pas liepen, om binnen het krediet te blijven. Van verdere controle, op de omvang en aard van uitgaven, zijn geen documenten gevonden. In paragraaf 2.4 wordt ingegaan op de realisatie van de uitgaven.

De afspraken over de verdeling van de onderhoudstaken voor het veld zijn vastgelegd in een gebruiksovereenkomst per vereniging¹⁴. De verenigingen hebben deze overeenkomsten eind 2014 ondertekend. Hierin zijn ook de tarieven voor het gebruik van een voetbalveld vastgelegd. De gebruiksovereenkomst is traceerbaar voor de vereniging SVDB.

De gebruiksvergoeding is gefaseerd ingevoerd. In 2012 betaalden verenigingen € 500 voor het gebruik van een voetbalveld. Deze vergoeding steeg in 2013 tot € 750 en in 2014 was de invoering van een gebruiksvergoeding afgerond met een bedrag van € 1.000 per voetbalveld. Er is besloten tot een gefaseerde invoering van de gebruiksvergoeding op verzoek van de voetbalverenigingen.

In de periode van de uitvoering van de harmonisatie is niet teruggekoppeld aan de gemeenteraad hoe dit verliep. Dit blijkt zowel uit de interviews met de beleidsmedewerkers, de portefeuillehouder en de raadsleden. Bij een tweetal partijen uit de gemeenteraad bleek daarvoor wel behoefte. Nu waren raadsleden aangewezen op de eigen contacten binnen de voetbalverenigingen om de vorderingen te volgen.

Eens per jaar vindt er een schouw van de velden plaats. Hierbij zijn de voetbalvereniging, de gemeente en het onderhoudsbedrijf Alescon aanwezig. Er wordt beoordeeld hoe het onderhoud in het afgelopen jaar verliep en wat er nodig is om het veld speelklaar te maken voor het volgende seizoen. Het streven is om dit twee keer per jaar te doen, uit de interviews blijkt dat dit momenteel een keer per jaar plaatsvindt.

Voor controle op de staat van onderhoud van de opstallen zijn geen vaste afspraken gemaakt. Deze controle vindt plaats wanneer medewerkers van de gemeente ter plaatse zijn of wanneer verenigingen daar om vragen.

Bevindingen

- Er is geen overkoepelend projectplan opgesteld voor de uitvoering van de harmonisatie.
- Er is geen specifieke, overkoepelende tijdsplanning gemaakt voor de uitvoering van de harmonisatie (waaronder de herstelwerkzaamheden aan gebouwen en renovaties van velden). De enige richtlijn voor de planning is de voorgenomen periode van 2012-2014 uit het raadsbesluit.
- Uit de interviews met de beleidsmedewerkers komt naar voren dat de nadruk vooral lag op zorgvuldigheid en goed overleg met de verenigingen, niet op het realiseren van een korte (of vooraf vastgestelde) doorlooptijd.

¹⁴ Gebruiksovereenkomsten sportcomplexen, november 2014 – april 2015.

- De afspraken zoals toegevoegd bij het raadsbesluit vormden de basis, maar er bestond geen structurele controle op het proces.
- Er is tussentijds niet gerapporteerd aan de raad over de voortgang van de harmonisatie.

2.3 Resultaten

Met het overdragen van het complex Gieterveen aan de vereniging in 2011 zijn alle tenniscomplexen de volledige financiële verantwoordelijkheid van de verenigingen. De privatisering van tenniscomplexen is daarmee afgerond.

Wat betreft voetbal, is bij het raadsbesluit van 2011 opgenomen welke herstelwerkzaamheden en renovaties verricht dienden te worden. Daarbij zijn ook de geraamde bedragen opgenomen. In onderstaande tabel is weergegeven wat de voortgang is van deze werkzaamheden op het moment van schrijven van dit rapport (juni 2015) en hoe de gerealiseerde bedragen zich verhouden tot de geraamde kosten.

Tabel 2 Resultaten van wijzigingen naar aanleiding van de harmonisatie voetbalcomplexen

Complex:	Omschrijving raadsbesluit 2011:	Raming raadsbesluit	Besteed 2012-2014	Restant	Opmerkingen
Annen	Compensatiebedrag eigen investeringen gebouw	€ 20.000	€ 20.000	€ 0	afgerond
	Verbeteren verlichting trainingsveld	€ 11.400	€ 0	€ 11.400	wordt niet uitgevoerd*
	Herstellen ballenvangers	€ 1.000	€ 0	€ 1.000	wordt niet uitgevoerd.*
	Herstellen afrastering	€ 700	€ 0	€ 700	wordt niet uitgevoerd.*
Eext	Achterstallig onderhoud gebouw	€ 14.221	€ 8.819	€ 5.402	afgerond
	Renoveren trainingsveld	€ 28.125	€ 40.789	-€ 12.664	afgerond
	Verbeteren verlichting trainingsveld	€ 20.000	€ 29.156	-€ 9.156	afgerond
	Tijdelijke verlichting veld 4	€ 0	€ 6.883	-€ 6.883	opgevoerd, najaarsnota 2012, afgerond
	Afstoten 1 veld				afgerond
Gasselternijveen	Afkoopsom gebouw	€ 15.804	€ 12.275	€ 3.529	afgerond
	Renoveren hoofd- en trainingsveld	€ 74.400	€ 75.335	-€ 935	afgerond
	Renovatie velden	€ 0	€ 29.482	-€ 29.482	opgevoerd, najaarsnota 2014, afgerond
	Herstellen ballenvangers	€ 750	€ 0	€ 750	wordt niet uitgevoerd*
	Afstoten 2 pupillenvelden				afgerond
Gasselte	Afkoopsom	€ 56.252	€ 15.000	€ 41.252	afroning in 2015
	Nutsaansluitingen	€ 1.000	€ 1.000	€ 0	afgerond, samen zien met renovatie velden Gasselternijveen
	Renoveren hoofd- en trainingsveld	€ 24.675	€ 49.020	-€ 24.345	afgerond, samen zien met renovatie velden Gasselternijveen
	Renovatie velden	€ 0	€ 29.215	-€ 29.215	opgevoerd, najaarsnota 2014, afgerond
	afstoten bijveld				afgerond

Gieten	Overname Beregeningsinstallatie	€ 9.000	€ 0	€ 0	afgerond
	Herstellen ballenvangers afstoten 1 veld	€ 1.500	€ 0	€ 1.500	wordt niet uitgevoerd* afgerond
Gieterveen	Verhelpen natte strook	€ 2.500	€ 0	€ 2.500	wordt niet uitgevoerd*
	Beregeningsinstallatie	€ 12.000	€ 0	€ 12.000	wordt niet uitgevoerd*
Rolde	Achterstallig oh gebouw	€ 92.225	€ 84.448	€ 7.777	afgerond
	Nutsaansluitingen	€ 3.000	€ 3.000	€ 0	afgerond
	Verbeteren pupillenveld	€ 7.500	€ 8.780	-€ 1.280	afgerond
	Herstellen ballenvangers	€ 750	€ 4.825	-€ 4.075	afgerond
	Verhogen ballenvanger	€ 3.500	€ 0	€ 3.500	
Ekehaar	Achterstallig oh gebouw	€ 26.955	€ 27.676	-€ 721	afgerond
	Beregeningsinstallatie	€ 12.000	€ 13.340	-€ 1.340	afgerond
Grolloo	Herstel toegangshekken	€ 1.500	€ 1.350	€ 150	afgerond
	Beregeningsinstallatie	€ 12.000	€ 8.699	€ 3.301	afgerond

* een aantal van de geplande activiteiten zijn in overleg met de verenigingen niet uitgevoerd of zijn onderdeel geworden van renovatie van velden (naast de werkzaamheden volgend uit de harmonisatie wordt ook regulier onderhoud uitgevoerd).

Voetbalvereniging Annen heeft een compensatiebedrag ontvangen voor investeringen in het clubgebouw die de vereniging zelf heeft gedaan kort voor het harmonisatiebesluit. De hoogte van dit bedrag is overeengekomen in gesprekken tussen het bestuur van de vereniging en de gemeente.

In Gasselte en Gasselternijveen zijn in 2014 het hoofd- en trainingsveld gerenoveerd. Deze werkzaamheden waren niet opgenomen in het harmonisatiebeleid zoals vastgesteld in 2011. Een deel van deze werkzaamheden kon gefinancierd worden uit meevallers van andere onderdelen van de harmonisatie. Het overige deel van deze werkzaamheden is bekostigd met een deel van het structurele (reguliere) budget voor onderhoud en renovatie.

Tijdens de uitvoering van het harmonisatiebeleid zijn er op verschillende complexen werkzaamheden uitgevoerd welke niet zijn opgenomen in het overzicht zoals dat is opgesteld in 2010. Deze activiteiten maken deel uit van regulier onderhoud of aparte afspraken tussen verenigingen en gemeente in de periode van 2011 tot en met heden en vallen dus buiten het harmonisatiebeleid, zoals dat is vastgesteld met het raadsbesluit in 2011. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet opgenomen in bovenstaande tabel.

In totaal is er met het raadsbesluit € 461.100 beschikbaar gesteld voor de harmonisatie van de voetbalcomplexen. Op het moment van schrijven is er € 469.092 besteed. Het voorlopige netto resultaat is daarmee € 7.992 hoger dan het raadsbesluit. Daarbij moet worden opgemerkt dat in 2015 nog een afkoopsom aan Gasselte zal worden uitgekeerd, ter hoogte van € 41.252.

Wanneer deze zaken zijn afgehandeld zal het nettoresultaat € 49.244 'in de min' zijn ten opzichte van het beschikbaar gestelde krediet bij het raadsbesluit van 2011.

Deze 'overschrijding' is te verklaren door een totaalbedrag van € 65.580 aan extra werkzaamheden dat tijdens de uitvoering van de harmonisatie is opgevoerd. Dit zijn de tijdelijke verlichting op veld 4 in Eext (€ 6.883) en de renovatie van velden in Gasselte (€ 29.215) en Gasselternijveen (€ 29.482). Deze extra uitgaven zijn bijgeraamd uit de VAR. Hiervoor heeft het college in 2014 een aanvullend besluit genomen.

Het sluitstuk van de harmonisatie is het overdragen van de velden aan de gemeenten en van de clubgebouwen aan de verenigingen. Waar nodig gebeurt dit met het ondertekenen van de vestiging van het recht op erfpacht en opstal. Op het moment van schrijven van dit rapport (juni 2015) is dit nog niet voor alle verenigingen gebeurd. In onderstaande tabel wordt de huidige status weergegeven.

Tabel 3 Resultaten van het harmonisatiebeleid

Complex/vereniging	Status	Opmerkingen
Voetbal		
Annen	Afgerond	Recht van erfpacht en opstal
Eext	Afgerond	Recht van erfpacht en opstal
Gasselternijveen	Niet afgerond	Door bestuurswissel waren namen op de aktes niet juist. Op moment van schrijven voor aanpassing bij de notaris.
Gasselte/GKC	Niet afgerond	Overdracht velden nog niet mogelijk wegens hypotheek op complex. Gemeente is in overleg met vereniging over oplossing.
Gieten	Niet afgerond	Vereniging neemt opstallen in huidige staat niet over van gemeente. Onderzoek naar mogelijkheden nieuwbouw is gaande.
Gieterveen	Afgerond	Recht van erfpacht en opstal
Rolde	Afgerond	Recht van erfpacht en opstal
Ekehaar/SVDB	Afgerond	Gemeente niet de eigenaar van de grond, dus geen sprake van erfpacht
Grollo/SGO	Afgerond	
Tennis		
Boerbos Rolde	Afgerond	Geprivatiseerd
Gieterveen	Afgerond	Geprivatiseerd

Bevindingen

- Met de overdracht van het complex Gieterveen aan de vereniging in 2011 is de privatisering van tenniscomplexen afgerond.
- In de periode 2012-2014 zijn de renovaties en herstelwerkzaamheden op de voetbalcomplexen, zoals vastgelegd in het raadsbesluit, uitgevoerd. Nog niet alle afspraken met verenigingen zijn gestand gedaan (zie tabel 2 voor de resultaten per vereniging).
- Eind 2014 hebben de eerste verenigingen de vestiging van erfpacht met opstalrecht ondertekend. Voor een drietal verenigingen moet dit nog gebeuren (zie tabel 3 voor de status per vereniging).
- Het voorlopige netto resultaat van de harmonisatie bedraagt een overschrijding van € 7.992 ten opzichte van het beschikbaar gestelde krediet in het raadsbesluit van 2011.
- Wanneer de resterende verplichtingen van de gemeente aan verenigingen zijn voldaan bedraagt het nettoresultaat van de harmonisatie een overschrijding van € 49.244 ten opzichte van het beschikbaar gestelde krediet in het raadsbesluit van 2011.

2.4 Evaluatie van bereikte doelstellingen

Uit de interviews blijkt dat de resultaten van het harmonisatiebeleid (nog) niet geëvalueerd zijn door de gemeente Aa en Hunze. Er is geen totaaloverzicht van de huidige status per sportcomplex. Door de extern adviseur van de gemeente is wel het voorstel gedaan om het proces te evalueren en een overzicht te maken van de harmonisatie.

Evaluatie door verenigingen

De voetbal- en tennisverenigingen hebben een vragenlijst ontvangen. Hierin is hen een aantal vragen voorgelegd over de totstandkoming van het harmonisatiebeleid, de uitvoering en het resultaat. De vragenlijst is toegevoegd als bijlage 2. De verenigingen hebben een herinnering ontvangen en zijn telefonisch benaderd door een beleidsmedewerker van de gemeente met het verzoek de vragenlijst in te vullen. Van de elf verenigingen die zijn uitgenodigd hebben zes verenigingen de vragenlijst ingevuld.

Onder de harmonisatie verstaan de verenigingen verschillende zaken. Een enkele vereniging noemt '*het privatiseren waar mogelijk*' (tennisvereniging), een andere vereniging noemt '*de overdracht van gebouwen aan de verenigingen*' en een derde noemt '*het gelijktrekken van de afspraken tussen de gemeente en verenigingen*'.

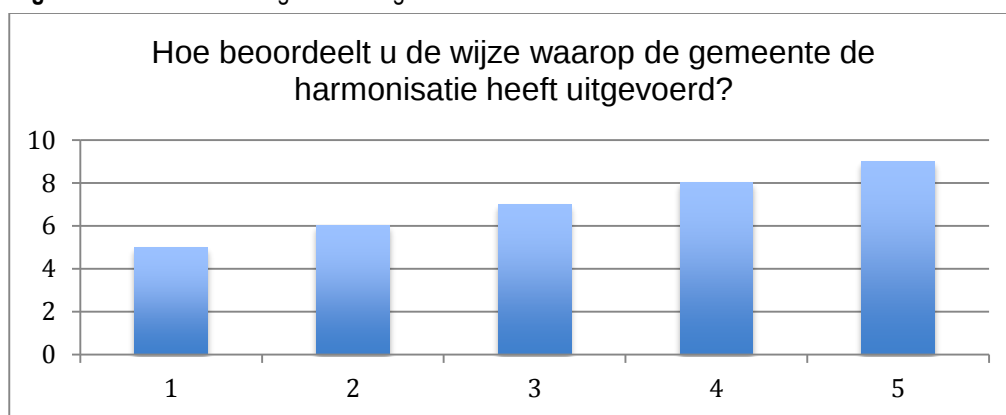
De verenigingen geven een ruime voldoende voor de mate waarin zij betrokken zijn bij de totstandkoming van het beleid. Een vereniging geeft hiervoor een rapportcijfer acht, drie verenigingen geven een zeven en twee verenigingen geven een zes.

De verenigingen geven eveneens een ruime voldoende voor het beleid dat de gemeente heeft gevoerd. Tweemaal een acht, tweemaal een zes en eenmaal een zeven. Een vereniging heeft deze vraag niet beantwoord.

De verenigingen zijn verdeeld over de uitvoering van het harmonisatiebeleid door de gemeente. Twee verenigingen geven hiervoor een hoog rapportcijfer, een acht en een negen. Twee verenigingen geven een voldoende, met een rapportcijfer zes en zeven. Een vereniging geeft 'slechts' een vijf. Een vereniging heeft deze vraag niet beantwoord.

Als belangrijkste opmerkingen heeft men bij deze vraag dat het proces vanuit het perspectief van de verenigingen zonder duidelijke reden een tijd heeft stilgelegen. Ook andere verenigingen noemen de doorlooptijd van het proces als knelpunt.

Figuur 2 Beoordeling uitvoering van het beleid

De meeste verenigingen zijn tenslotte positief over het resultaat van de harmonisatie voor de eigen vereniging (zie figuur 3).

Over het algemeen zijn de verwachtingen van de verenigingen betreffende de harmonisatie uitgekomen. Als positieve punten noemt men 'duidelijkheid', 'positieve gang van zaken', 'goed dat er meer verantwoordelijkheden bij vereniging liggen' en 'alle afspraken zijn keurig nagekomen.' Een voetbalvereniging geeft aan dat het sporten voor de leden na de harmonisatie wel duurder is geworden door de gestegen kosten van de accommodatie (energielasten en reserveren voor groot onderhoud). Verder geeft een voetbalvereniging aan dat er meer druk op vrijwilligers is komen te liggen op het gebied van onderhoud van het complex. Men vraagt zich af in hoeverre dit een duurzame oplossing is, gezien de hoge gemiddelde leeftijd van de vrijwilligers.

Figuur 3 Beoordeling resultaat van het beleid voor eigen vereniging*Evaluatie door raadsleden:*

De raadsleden herkennen zich in het beeld dat wordt geschetst door de ambtelijke organisatie en de verenigingen. De harmonisatie was een lastig dossier, dat vanuit de gemeente goed is opgepakt en waarbij de verenigingen voldoende zijn betrokken. De zorgvuldigheid wordt daarbij vaak in positieve zin genoemd.

Tegelijkertijd geven de raadsleden aan dat zij de doorlooptijd van het proces erg lang vinden en dat zij een projectplan (en dan met name de planning) hebben gemist. De informatievoorziening aan de gemeenteraad hield in dat de actualiteit is gemeld in de documenten die volgens de planning & control-cyclus aan de gemeenteraad worden aangeboden. Tussenrapportages met de stand van zaken van uitvoering van het totale project zijn niet aangeboden aan de gemeenteraad. Ook heeft geen tussentijdse evaluatie plaatsgevonden.

Tenslotte bestaat er bij de gemeenteraad behoefte aan een goed (eind)overzicht: is men binnen het financiële kader gebleven? Zijn alle afspraken nagekomen?

Benchmark

Om de tarieven voor het gebruik van voetbalvelden na de harmonisatie in perspectief te plaatsen is een benchmark uitgevoerd.

In tabel 4 zijn de tarieven die in 2015 door de gemeente Aa en Hunze in rekening worden gebracht voor velden vergeleken met de gemiddelde tarieven in de omringende gemeenten. Dit zijn de volgende gemeenten:

- Borger-Odoorn
- Midden-Drenthe
- Tynaarlo

Tabel 4 Benchmark tarieven buurgemeenten

	Aa en Hunze	Hoogste	Laagste	Gemiddeld
Voetbal				
<i>Kunstgras</i>	€ 2.000	€ 2.000	€ 986,35	€ 1.493
<i>Natuurgras</i>	€ 1.000	€ 2.151,43	€ 872	€ 1.252

Uit de vergelijking met buurgemeenten blijkt dat het tarief voor het gebruik van een kunstgrasveld hoger is dan gemiddeld. Er is echter slechts 1 buurgemeente die ook een kunstgrasveld in eigendom heeft (Midden-Drenthe). Het tarief voor een natuurgrasveld is lager dan gemiddeld.

In tabel 5 zijn de tarieven die in 2015 door de gemeente Aa en Hunze in rekening worden gebracht voor velden vergeleken met de gemiddelde tarieven met de volgende gemeenten uit de data van BMC:

- Borne
- Enschede
- Hengelo
- Leusden
- Losser
- Stadskanaal
- Winterswijk

Tabel 5 Benchmark tarieven BMC database

	Aa en Hunze	Hoogste	Laagste	Gemiddeld
Voetbal				
<i>Kunstgras</i>	€ 2.000	€ 13.327	€ 2.000	€ 5.789
<i>Natuurgras</i>	€ 1.000	€ 6.664	€ 892	€ 3.194

Uit de vergelijking met de BMC database blijkt dat het tarief voor het gebruik van een kunstgrasveld lager is dan gemiddeld. Ook het tarief voor een natuurgrasveld is lager dan gemiddeld.

Bevindingen

- Op het moment van schrijven van dit rapport (juni 2015) is er geen compleet inzicht van de realisatie van het project, aangezien het nog niet is afgesloten.
- Ook is er (nog) geen evaluatie uitgevoerd, zodat op dit moment de succes- en faalfactoren nog niet zijn gedocumenteerd. Deze zijn belangrijk om van te leren voor eventueel komende grotere projecten.
- De verenigingen zijn in het algemeen positief over de bereikte resultaten en over het proces, met dien verstande dat het wat lang heeft geduurd en daarmee ook veel inspanning heeft gekost van de verenigingsbesturen.
- Vanwege de relatief lange doorlooptijd van het proces wordt de vraag actueel of de huidige situatie duurzaam is, in de zin van toekomstbestendig. Immers, in de afgelopen jaren kunnen de omstandigheden van de verenigingen zijn veranderd.

- De gemeenteraad is niet periodiek over de stand van zaken van uitvoering van het project geïnformeerd, behoudens informatie die was opgenomen in documenten bij de planning & control-cyclus.
- De benchmark laat zien dat de gemeente Aa en Hunze zich ten opzichte van de regio zowel boven (kunstgras) als onder (natuurgras) het gemiddelde bevindt en ten opzichte van landelijke cijfers ver onder het gemiddelde.

Hoofdstuk 3

Conclusies en aanbevelingen

3.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Op basis van de bevindingen, zoals beschreven in hoofdstuk 2, worden de onderzoeksvragen beantwoord.

1. Wat beoogde de gemeente met de harmonisatie van het sportaccommodatiebeleid?

De gemeente Aa en Hunze heeft zich ten doel gesteld de ongelijkheid die bestond tussen de verschillende verenigingen op te heffen. Deze ongelijkheid is ontstaan na de samenvoeging van de voormalige gemeenten Gasselte, Gieten, Anloo en Rolde tot de nieuwe gemeente Aa en Hunze in 1998. Daarnaast wilde de gemeente Aa en Hunze een verbeterslag maken in haar sportaccommodaties.

De gemeente heeft dit in de diverse documenten in drie doelen verwoord:

- Eenduidige tarievenstructuur voor de gehele gemeente: via een op te stellen tariefensystematiek voor de gemeentelijke accommodaties.
- Het beoogde effect van het nieuwe beleid is:
 - enerzijds om een einde te maken aan de huidige ongelijkheid in beleid en uitvoering van dat beleid;
 - anderzijds om het aanbod van accommodaties beter af te stemmen op de behoefte.
- Een derde beoogd effect is om te komen tot verbetering van de kwaliteit van de wedstrijd- en trainingsvelden.

2. In hoeverre was het doel van de harmonisatie duidelijk en specifiek (SMART) geformuleerd?

Het doel van de harmonisatie was niet volledig SMART geformuleerd. Met name de tijdspanne waarin de harmonisatie tot stand moest komen is niet gespecificeerd vooraf. Wel zijn er in het definitieve besluit (2011) duidelijke financiële kaders gesteld en is per vereniging gespecificeerd welke werkzaamheden moesten worden uitgevoerd.

Aangezien de behoefte aan velden is afgestemd op normen van de KNVB, is aan die norm voldaan. Onderdeel daarvan was een oordeel over de kwaliteit van de velden.

3. In welke mate waren de mogelijke effecten van het nieuwe beleid bij de raad bekend op het moment dat de raad het nieuwe beleid vaststelde?

Het nieuwe beleid is uitvoerig besproken met de verenigingen en op basis van input van de verenigingen aangepast. In het raadsbesluit is beschreven welke aanpassingen doorgevoerd gingen worden. De mogelijke effecten daarvan zijn niet expliciet beschreven in het raadsbesluit. Buiten hetgeen is besproken met de gemeenteraad in de verschillende vergaderingen, waaronder ook de punten die door insprekende verenigingen naar voren zijn gebracht, is er geen afspraak gemaakt

met de gemeenteraad om geïnformeerd te worden over effecten gedurende de uitvoering van het project.

4. Hoe en in welke mate is het maatschappelijk veld betrokken bij:

- a. de totstandkoming van het nieuwe beleid?
 - b. de uitwerking en uitvoering van het nieuwe beleid?
-

- a. Het maatschappelijk veld bestaat uit de sportverenigingen waarop het nieuwe beleid gericht was. Zij zijn in de periode van 2009 tot en met 2011 nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het beleid, onder meer door verschillende gezamenlijke bijeenkomsten en individuele gesprekken. De gemeente heeft in die periode een extern adviseur ingeschakeld om met name de contacten met de verenigingen te onderhouden. Verenigingen zijn in deze periode geïnformeerd, hebben hun voorkeuren kunnen uitspreken voor de verschillende opties en scenario's en hebben invloed gehad op het uiteindelijke beleid (onder andere de uitbreiding van de basisvoorzieningen in februari 2011).
- b. De uitwerking van het beleid is voor een groot deel reeds vormgegeven in het proces dat heeft geleid tot de vaststelling van het beleid in november 2011. Een gespecificeerde uitwerking van werkzaamheden per vereniging maakte bijvoorbeeld deel uit van dat besluit. Daarin zijn de verenigingen dus nauw betrokken geweest. De uitvoering van het besluit is in samenspraak met de verenigingen vorm gegeven. Zo zijn de werkzaamheden rond velden en gebouwen in afstemming met de verenigingen gepland en uitgevoerd en is er een jaarlijkse schouw van de velden, waarbij gemeente, vereniging en uitvoerder gezamenlijk bepalen of de velden voldoen aan de gestelde (kwaliteits-)normen.

5. Hoe heeft de harmonisatie in de praktijk vorm gekregen?

De harmonisatie is in 2009 gestart met het opstellen van de beleidsuitgangspunten. Hiertoe zijn normen van inhoudelijke experts, zoals KNVB en NOC*NSF, gebruikt. De beleidsuitgangspunten zijn voorgelegd aan de verenigingen ter inspraak. De portefeuillehouder heeft, na het vaststellen van deze beleidsuitgangspunten door het college, in 2009 individuele gesprekken gevoerd met de verenigingen. Hier hebben de verenigingen hun wensen en bezwaren kenbaar gemaakt. Er zijn in 2010 verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de staat van de velden en opstellen van de sportcomplexen. In februari 2011 is een informatienota voetbalcomplexen opgesteld. Deze nota is in het voorjaar 2011 tweemaal besproken in verkennende raadsvergaderingen. De op- en aanmerkingen zijn verwerkt, het definitieve voorstel nieuw beleid voetbalcomplexen is in november 2011 unaniem aangenomen door de gemeenteraad. In het raadsbesluit is per vereniging opgenomen welke werkzaamheden verricht moesten worden om de velden en opstellen van de complexen op het juiste niveau te krijgen.

Vervolgens is de harmonisatie in fasen uitgevoerd. De tariefswijziging is in drie jaar doorgevoerd: een tarief van € 500 per veld in 2012, € 750 in 2013 en tenslotte het definitieve tarief van € 1.000 in 2014 en verder. Parallel hieraan is in 2012 gestart met het uitvoeren van alle werkzaamheden aan velden en opstellen. Waar deze

werkzaamheden waren afgerond is de overdracht van velden/opstallen geformaliseerd en is het recht van erfpacht en opstal gevestigd. Voor de tennisverenigingen zijn de werkzaamheden versneld uitgevoerd: deze waren in 2011 reeds afgerond. In hoofdstuk 2 is de werkwijze van de harmonisatie in detail beschreven.

6. Wat zijn de resultaten van de harmonisatie?

De harmonisatie heeft een eenduidig beleid voor de sportverenigingen opgeleverd. Voor de tennisverenigingen betreft dit volledige privatisering: zij zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de complexen. De voetbalverenigingen kennen een gelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen vereniging en gemeente en betalen een gelijk tarief voor het gebruik van velden. Op dit moment is de harmonisatie afgerond voor alle verenigingen, op drie voetbalverenigingen na. Daarbij geldt voor twee verenigingen dat meer technische details afronding voorkomen en speelt bij een vereniging een discussie rond nieuwbouw van de accommodatie. In tabel 2 en tabel 3 is een overzicht opgenomen van de resultaten per vereniging.

7. Welke verschillen zijn er nu nog in de omgang met de verschillende accommodaties?

Op dit moment zijn er geen verschillen in de omgang met de accommodaties. Uitzondering hierop vormt de accommodatie van vv Gieten waarbij een discussie wordt gevoerd over nieuwbouw van de accommodatie. Tot die tijd geldt voor vv Gieten het oude beleid.

8. Vallen de afspraken die met de verschillende accommodaties gemaakt zijn binnen de door de raad gestelde kaders?

De afspraken met de verenigingen over de uitvoering van het beleid vallen binnen de kaders die door de raad zijn gesteld. Bij enkele verenigingen zijn aanvullende werkzaamheden verricht ten opzichte van de originele plannen die in 2011 zijn vastgesteld op basis van de inventarisatie in 2010. Deze werkzaamheden vallen binnen de kaders van het raadsbesluit.

9. In welke mate is de doelstelling van de harmonisatie van het sportbeleid gerealiseerd?

De doelstelling, zoals verwoord in deelvraag 1, is voor een belangrijk deel behaald:

- Er is zeker sprake van een eenduidige tariefsystematiek.
- De ongelijkheid in beleid is bijna volledig beëindigd. Alleen voor vv Gieten geldt dat het oude beleid nog geldig is, totdat de discussie (en realisatie) van nieuwbouw is afgerond.
- Het aanbod van accommodaties sluit beter aan op de behoefte. Waar een overschot aan velden is geconstateerd heeft de gemeente het aantal velden dat zij onderhoudt teruggebracht. In enkele gevallen zijn velden afgestoten, in andere gevallen hebben verenigingen die velden in eigen beheer.
- De verenigingen zijn in het algemeen tevreden over het resultaat, waaronder de kwaliteit van de velden. Vergelijkende cijfers ontbreken, onder meer vanwege

het feit dat niet alle velden in de voorgaande situatie werden getoetst door een onafhankelijke instantie.

10. Op welke wijze is de gemeenteraad in staat gesteld kaders te stellen en in welke mate heeft de gemeenteraad de uitvoering van het beleid kunnen controleren?

De gemeenteraad heeft in verschillende vergaderingen in 2011 kaders kunnen stellen voor het algemene beleid. Daarna heeft de gemeenteraad voor enkele aanvullende werkzaamheden kaders kunnen stellen. Dat betrof dan aanvullende financiële middelen om werkzaamheden te kunnen uitvoeren die afweken van de inventarisatie uit 2010.

De controle op de uitvoering van het beleid heeft de gemeenteraad niet kunnen uitvoeren. Er is geen formele terugkoppeling geweest over de voortgang en de status van de uitvoering van het beleid. Terugkoppeling heeft in de periode vanaf het raadsbesluit (november 2011) alleen via informele kanalen plaatsgevonden.

11. Hoe wordt door de gemeenteraad de kwaliteit van de informatievoorziening beoordeeld?

De gemeenteraad beoordeelt de kwaliteit van de informatievoorziening aan de sportverenigingen als (ruim) voldoende. Zij zijn goed betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van het beleid.

De informatievoorziening aan de gemeenteraad bij de totstandkoming is eveneens goed. Via een marktplaatsvergadering, een opiniërend debat en tenslotte in een besluitvormende vergadering is de gemeenteraad meegenomen in het proces ter vaststelling van de verschillende kaders.

De informatievoorziening rond de uitvoering van het beleid beoordeelt de gemeenteraad als onvoldoende. Zij heeft alleen langs de weg van de planning & control-cyclus input ontvangen over de voortgang van het proces. Er is nog geen informatie verstrekt over de actuele stand van zaken en de tot heden bereikte resultaten.

Met de beantwoording van de deelvragen is het mogelijk om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden. Deze luidde als volgt:

Hoe heeft de harmonisatie van de sportaccommodaties in de gemeente Aa en Hunze plaatsgevonden en hoe is de gemeente de afgelopen jaren omgegaan met de compensatie van verschillen?

De gemeente Aa en Hunze heeft de harmonisatie via twee sporen uitgevoerd: de aanpassing van het beleid en tarief enerzijds en de effectuering van de aanpassingen aan accommodaties en verantwoordelijkheden anderzijds. De aanpassing van het beleid en tarief is door middel van een zorgvuldig proces vormgegeven, waarbij alle betrokkenen (sportverenigingen en gemeenteraad) zijn betrokken en daadwerkelijk invloed hebben kunnen uitoefenen op het beleid.

Voor wat betreft de tennisverenigingen bleek de effectuering van dat nieuwe beleid zeer snel te kunnen worden afgerond: in 2011 is met de laatste tennisvereniging overeenstemming bereikt. De effectuering van de aanpassingen aan accommodaties en verantwoordelijkheden bij voetbalverenigingen is in de daarop

volgende jaren uitgevoerd. Bij de uitvoering is nauw samengewerkt met de verenigingen, maar is de gemeenteraad niet formeel betrokken of geïnformeerd.

De gemeente Aa en Hunze heeft de aanwezige staat van de accommodaties van de sportverenigingen bij de harmonisatie als uitgangspunt genomen. De gemeente heeft zich gericht op de inventarisatie uit 2010, om zo alle complexen aan minimale (kwaliteits)eisen te laten voldoen alvorens deze over te dragen aan de verenigingen. Voor iedere vereniging is daardoor een situatie ontstaan waarbij zij beschikken over kwalitatief goede velden en opstallen die qua onderhoud up-to-date zijn.

Uitzonderingen daarop zijn het voetbalcomplex in Annen waar de voetbalvereniging een compensatiebedrag heeft ontvangen voor een investering in de opstallen die zij kort voor de harmonisatie heeft gedaan en voetbalvereniging Gieten waarvan de opstallen dermate oud bleken te zijn dat nieuwbouw de enige reële optie is. De wijze waarop deze nieuwbouw gerealiseerd moet worden is op dit moment onderwerp van gesprek.

3.2 Conclusies

Wat is er gedaan?

De gemeente heeft een traject van enkele jaren doorlopen om tot het nieuwe beleid te komen. Daarbij is veelvuldig de interactie gezocht met de sportverenigingen. Ook is de gemeenteraad op diverse momenten betrokken bij de vorming van het beleid en heeft de gemeente externe organisaties, zoals de KNVB, betrokken. Dit alles heeft geleid tot een uitgebreid en gedragen beleid, wat unaniem is vastgesteld door de gemeenteraad. De doorlooptijd valt daarbij wel op: de indruk bij zowel raadsleden als de verenigingen is dat dit traject met eenzelfde mate van zorgvuldigheid ook in een korter tijdsbestek had kunnen worden afgerond.

De inhoud van het beleid is helder en past bij de doelstellingen die de gemeente Aa en Hunze heeft opgesteld voor de harmonisatie. Eenduidigheid in tariefsystematiek, gelijkheid in beleid en verantwoordelijkheden per sportsoort en een betere aansluiting tussen het aanbod van en de behoefte aan sportaccommodaties zijn gerealiseerd. Ook is er via een inventarisatie in 2010 een goed en gedetailleerd beeld ontstaan van de werkzaamheden die per vereniging nodig waren om tot de gewenste gelijkheid te komen. De huidige status van de accommodaties en verantwoordelijkheden is dan ook passend bij de toenmalige uitgangspunten.

Opvallend is dat er geen projectplan is opgesteld voor de harmonisatie. Juist bij langlopende projecten, zoals de harmonisatie, is zo'n plan van belang om de risico's en doorlooptijd te kunnen bewaken. De tijdslijn die de gemeenteraad in haar besluit heeft vastgesteld (uitvoer in de periode 2012-2014) is dan ook niet gerealiseerd. Anderzijds hebben de verenigingen daar geen punt van gemaakt: de uitloop heeft niet geleid tot problemen.

Op dit moment bevindt het project zich in de afrondende fase en is de tijd daar om een (eind)evaluatie van het project uit te voeren. Daarbij dient voornamelijk

aandacht te zijn voor het op een juiste wijze informeren van de gemeenteraad. Dat is namelijk gedurende de realisatie van het beleid (vanaf 2012) nog geen enkele keer via de formele wijze gedaan. Een goede evaluatie, met duidelijk inzicht in de uitgevoerde werkzaamheden en (financiële) resultaten daarvan is daarom van groot belang.

Het oog op de toekomst:

De uitgangspunten van 2011 zijn, zoals vermeld, grotendeels gerealiseerd. Nu dient er aandacht besteed te worden aan de duurzaamheid en toekomstvastheid van het harmonisatiebeleid, waar een van de verenigingen ook op wijst. Doordat er voor gekozen is dat de gemeente verantwoordelijk is voor de velden, is de prikkel voor verenigingen weggenomen om efficiënt om te gaan met het onderhoud van de velden en om kritisch te bezien aan hoeveel velden zij behoefte hebben. Zeker gezien de veranderde maatschappelijke omstandigheden, zoals het mogelijk verminderde aanbod van sporters vanwege optredende krimpeffecten, en de effecten van landelijke trends per sportsoort (zoals een terugloop in het aantal leden van tennisverenigingen) op de sportverenigingen.

De evaluatie van het harmonisatiebeleid en de blik op de toekomst moeten in goed overleg met de sportverenigingen worden uitgevoerd. Het is raadzaam daar ook thema's zoals bijvoorbeeld gezondheid, jeugd, sociale cohesie en participatie (de beleidsvelden uit het Sociaal Domein) bij te betrekken, aangezien deze beleidsvelden en sport(accommodaties) elkaar in grote mate kunnen ondersteunen en versterken in de komende jaren.

3.3 Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling om bij omvangrijke projecten als de harmonisatie van sportaccommodaties bewuster en duidelijker vooraf keuzes te maken over het te volgen proces en deze keuzes vast te leggen in een projectplan. Daarmee ontstaat meer zicht op verantwoordelijkheden en meer grip op de doorlooptijd en mogelijke risico's. Onderdeel van het projectplan moet ook zijn de wijze waarop de gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang.

De gemeenteraad kan het zicht en de controle op dergelijke processen optimaliseren door deze onderwerpen vast te leggen in een lange termijn agenda dan wel vragen dat het college van B&W de voortgang periodiek meldt in documenten bij de planning & control-cyclus.

Zoals vermeld in de conclusies verdient daarnaast het thema duurzaamheid (of toekomstbestendigheid) aandacht. Met de trendmatige ontwikkeling qua demografie (aantallen inwoners en leeftijdsontwikkeling) en de ontwikkelingen bij de diverse sportsoorten is een voortdurende herijking van de soorten sportaccommodaties, het aantal benodigde velden en het gebruik van die accommodaties gewenst. De inventarisatie uit 2010 voldoet nu nog wel, maar zal in de komende jaren herijkt moeten worden. Een jaarlijkse inventarisatie van aantallen leden kan daarvoor een goede basis vormen en kan dienen als een aanvullend gespreksonderwerp tijdens

de jaarlijkse schouw op de accommodaties, zoals al is afgesproken met de verenigingen.

Hierbij moet aandacht zijn voor gelijkheid tussen de verenigingen: de prestatieafspraken die zijn gemaakt met de tennisverenigingen zijn niet op gelijke wijze gemaakt met de voetbalverenigingen. Gelijkheid in afspraken en misschien nog belangrijker gelijkheid in daadwerkelijke uitvoering (jaarlijkse controle) is van belang.

Tenslotte is het raadzaam om het college van B&W opdracht te geven over een jaar informatie te verstrekken aan de gemeenteraad over de staat van uitvoering van de aanbevelingen: zijn de afrondende werkzaamheden uitgevoerd? Wat is de status van het voetbalcomplex in Gieten? Is er een evaluatie uitgevoerd? En welke maatregelen heeft het college genomen voor de toekomstbestendigheid van de sportaccommodaties in de gemeente Aa en Hunze.

Bijlage 1

Literatuurlijst

- Sportnota: Gemeentelijk beleid sport en bewegen in de gemeente Aa en Hunze, 2009.
- Adviesnota raad. Voorstel tot harmonisatie van het beleid met betrekking tot de voetbalcomplexen. November 2011
- Adviesnota raad. Voorstel tot verzelfstandiging van het tenniscomplex 'Boerbos' te Rolde, oktober 2009.
- Subsidie- en prestatieovereenkomst uitbreiding en reconstructie tenniscomplex 'Boerbos' te Rolde, 2009.
- Subsidie- en prestatieovereenkomst renovatie en verbetering tenniscomplex Gieterveen, juli 2011.
- Adviesnota raad. Voorstel tot verzelfstandiging van het tenniscomplex te Gieterveen, mei 2011.
- Brief aan voetbalverenigingen: Beleidsuitgangspunten voor harmonisatie, oktober 2009.
- Adviesnota college. Harmonisatie Beleid voetbalcomplexen, januari 2010.
- Adviesnota college. Uitwerking Harmonisatiebeleid voetbalcomplexen, februari 2011.
- Brief van het college aan de besturen van de voetbalverenigingen in Aa en Hunze, maart 2011.
- Adviesnota college. Definitief voorstel nieuw beleid voetbalcomplexen, oktober 2011.
- Adviesnota raad. Voorstel tot harmonisatie van het beleid met betrekking tot de voetbalcomplexen, november 2011.
- Gemeentelijk beleid Sport en bewegen Aa en Hunze 2.0, maart 2015.
- Gebruiksovereenkomsten sportcomplexen, november 2014 –april 2015.
- Rapport Buitensportaccommodaties gemeente Aa en Hunze, Grontmij, november 2010.

Bijlage 2

Vragenlijst onder verenigingen

Sportbeleid

1. Bent u bekend met de nota *Sport en bewegen Aa en Hunze 2015*?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
2. Kent u de uitgangspunten van deze sportnota? (link, zie bijlage)
 - ☐ Ja, ik ken deze allemaal
 - ☐ Ja, maar alleen in grote lijnen
 - ☐ Nee

Betrokkenheid van de verenigingen

3. Bent u betrokken geweest bij de totstandkoming van de sportnota?
 - ☐ Ja
 - ☐ Nee
4. Zo ja, op welke manier?
 - ☐ (Open antwoord)
5. Bent u tevreden over de mate waarin u door de gemeente betrokken bent bij de totstandkoming van het beleid?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
6. Kunt u uw antwoord toelichten?
 - ☐ (Open antwoord)

Inhoud harmonisatie

7. Bent u bekend met de bedoelingen van de gemeente met de harmonisatie?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
8. Kunt u in uw eigen woorden omschrijven wat u verstaat onder de harmonisatie?
 - ☐ (Open antwoord)
9. Heeft de gemeente tijdig met u overleg gevoerd over de harmonisatie?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
10. Kunt u uw antwoord toelichten?
 - ☐ (Open antwoord)
11. Kunt u aangeven wat dit overleg heeft opgeleverd?
 - ☐ (Open antwoord)

Uitvoering en resultaten

12. Zijn uw verwachtingen ten aanzien van de harmonisatie uitgekomen?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
13. Kunt u uw antwoord toelichten?
 - ☐ (Open antwoord)
14. Wat heeft uw vereniging daadwerkelijk gemerkt van de harmonisatie?
 - ☐ Niets, de situatie van onze vereniging behoeft niet te veranderen
 - ☐ De situatie is verbeterd
 - ☐ De situatie is verslechterd
 - ☐ De situatie is noch verbeterd, noch verslechterd
15. Kunt u uw antwoord toelichten?
 - ☐ (Open antwoord)
16. Is de harmonisatie bij uw vereniging inmiddels voltooid?
 - ☐ Ja
 - ☐ Deels
 - ☐ Nee
17. Kunt u aangeven op welke punten de harmonisatie bij uw vereniging nog niet is voltooid?
 - ☐ (Open antwoord)
18. Kunt u aangeven wat u daarbij van de gemeente verwacht?
 - ☐ (Open antwoord)

Waardering

19. Hoe beoordeelt u het beleid dat de gemeente heeft gevoerd om de sportparken te harmoniseren?
 - ☐ (1-10)
20. Hoe beoordeelt u de mate waarin de gemeente de verenigingen heeft betrokken bij de harmonisatie?
 - ☐ (1-10)
21. Hoe beoordeelt u de wijze waarop de gemeente de harmonisatie heeft uitgevoerd?
 - ☐ (1-10)
22. Hoe beoordeelt u het resultaat van de harmonisatie in zijn geheel genomen?
 - ☐ (1-10)
23. Hoe beoordeelt u het resultaat van de harmonisatie voor uw vereniging?
 - ☐ (1-10)
24. Kunt u uw antwoorden toelichten?
 - ☐ (Open antwoord)

Tenslotte

25. Wat is uw functie binnen de vereniging?
 - ☐ (Open antwoord)
26. Mogen de onderzoekers van BMC contact met u opnemen naar aanleiding van deze vragenlijst? Dan kunt u hier uw e-mailadres en telefoonnummer invullen:
 - ☐ E-mailadres:
 - ☐ Telefoonnummer:

27. Zijn er wellicht aanvullende opmerkingen of aandachtspunten die u wilt meegeven?

- (Open antwoord)

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst

Bijlage 3 Normenkader

Onderwerp	Kernmerken per accommodatie (feiten)	Toelichting/parameters
1. Eigendomssituatie	Eenduidigheid per sportsoort. Overzicht op (gemeentelijk) eigendom. Eventuele rechten zijn geregeld.	Per sportsoort is het eigendom gelijk geregeld. Eventuele verschillen worden onderbouwd. Erfpacht, recht van opstal, et cetera zijn (eenduidig) bepaald en worden geïnd.
2. Kapitaallasten	Kapitaallasten inzichtelijk per object/accommodatie.	Jaarlijkse bedragen in begroting opgenomen, per accommodatie (of totaalpost met onderlegger).
3. Beheervorm	De verantwoordelijkheden rond exploitatie zijn inzichtelijk.	Exploitantenoverzicht, overeenkomsten tussen eigenaar (gemeente) en exploitanten waarin verantwoordelijkheden helder zijn.
4. Onderhoudsverdeling	De taakverdeling tussen eigenaar, exploitant en bespeler is helder.	'Kruisjeslijst' (overzicht wie welke taak uitvoert) is beschikbaar en actueel.
5. Tarieven	Eenduidige structuur per sportsoort.	Kostprijzen per accommodatie zijn bekend. Dekkingspercentage per sportsoort is vastgesteld en wordt overal toegepast.
6. Subsidies (direct en indirect)	Beschikbare subsidies voor sportverenigingen (gericht op accommodaties) zijn overzichtelijk. Indirecte subsidies zijn inzichtelijk per accommodatie (of per sportsoort).	Subsidiebudgetten, subsidieverordeningen en bestedingen zijn inzichtelijk. Kostprijzen en dekkingspercentages zijn inzichtelijk en leiden tot inzicht in indirecte subsidies.
7. Normen (KNVB/KNLTB)	Bespelingsnormen zijn vastgesteld en worden toegepast.	Normen voor (maximale) bespeling van velden zijn vastgesteld (bijvoorbeeld normen van bonden) en vormen input voor discussies rond knelpunten, samenwerking en behoud van accommodaties.
8. Omvang verenigingen	Aantallen leden zijn bekend.	Aantallen worden gebruikt om beleid rond accommodaties te vormen en vast te stellen (zie ook normen).
9. Wijze van betrokkenheid verenigingen bij harmonisatiebeleid	Verenigingen zijn gehoord en hebben input (geleverd) voor beleid rond accommodaties.	Aantallen en wijze van contactmomenten, herleidbaarheid van input (opname in beleid of onderbouwing om dat niet te doen).
10. Fasering harmonisatie-afspraken (tijdslijn)	Effectuering van beleid is logisch en conform beleidsnota uitgevoerd.	Tijdslijn van beleidsmaatregelen en effecten daarvan op tarieven, begroting en het areaal aan sportaccommodaties.

Bijlage 4 Benchmark tarieven en onderhoud

Tabel 1 Benchmark tarieven en onderhoud buurgemeenten

	Aa en Hunze	Borger-Odoorn	Midden-Drenthe	Tynaarlo
Tarieven in euro's				
Voetbalveld				
kunstgrasveld	€ 2.000	n.v.t.	€ 986,35	n.v.t.
natuurgrasveld (wedstrijdveld)	€ 1.000	€ 872 ¹⁵	€ 986,35	2.151,43 ¹⁶
natuurgrasveld (trainingsveld)	€ 1.000	€ 460	n.v.t.	n.v.t.
Tennis	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Verantwoordelijk groot onderhoud?				
Voetbal				
kunstgrasveld	Gemeente	n.v.t.	21 in gemeentelijk beheer, 15 bij de verenigingen. Ontvangen hiervoor een exploitatiebijdrage.	Geprivatiseerd
natuurgrasveld	Gemeente	Gemeente		Gemeente
Tennis	Geprivatiseerd	Gemeente ¹⁷		Geprivatiseerd

¹⁵ De tarieven zijn in 2013 en 2014 net verhoogd, twee keer met 30%.

¹⁶ De gemeente gaat komende jaren in discussie met verenigingen met eigen accommodatie over gemeentelijke bijdrage in groot onderhoud.

¹⁷ De gemeente wil deze accommodaties overdragen aan de verenigingen (privatiseren).

Tabel 2 Benchmark tarieven en onderhoud database BMC

	Aa en Hunze	Borne	Enschede	Hengelo	Leusden	Losser	Stadskanaal	Winterswijk
Tarieven in euro's								
Voetbalveld								
kunstgrasveld	€ 2.000	€ 6.572	€ 13.327,20	€ 5.340	€ 8.627,33	-	€ 2.655,33	€ 2.000
natuurgrasveld (wedstrijdveld)	€ 1.000	€ 3.286	€ 6.663,60	€ 2.670	€ 6.603,80	€ 3.438	€ 891,91	€ 1.000
Tennis	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	n.v.t.	Geprivatiseerd	Vereniging betaalt voor ondergrond, geen uurtarief gebruiker
Verantwoordelijk groot onderhoud?								
Voetbal								
kunstgrasveld	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	n.v.t.	Gemeente	Gemeente/Vereniging
natuurgrasveld	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
Tennis	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	Geprivatiseerd	n.v.t.	Geprivatiseerd	Vereniging (bijdrage gemeente)

Bijlage 5***Geïnterviewden voor het onderzoek***

Datum van het interview	Naam	Functie
29 mei	Bert Meedendorp	Beleidsmedewerker
	Maral Oosting	Beleidsmedewerker
8 juni	Jan Louwes	Beleidsmedewerker extern
11 juni	Co Lambert	Wethouder
	Bert Meedendorp	Beleidsmedewerker
11 juni	Marie Claire Neesen	Lid gemeenteraad Groenlinks
	Nanno Pul	Lid gemeenteraad Combinatie Gemeentebelangen
	Rikus Harms	Lid gemeenteraad Combinatie Gemeentebelangen
	Dick Sybenga	Lid gemeenteraad CDA
	Piet Wolter	Lid gemeenteraad PvdA
17 juni	Bert Hadderingh	Lid gemeenteraad PvdA
17 juni	Bert Hofsteenge	Lid gemeenteraad VVD

De heer Arie Fonk (lid gemeenteraad D66) heeft aangegeven niet mee te werken aan dit onderzoek, aangezien hij de onafhankelijkheid van de Rekenkamercommissie betwist.

Bijlage 6

Interviewprotocol

Rekenkameronderzoek naar harmonisatie en privatisering sportcomplexen

Dit protocol geeft achtergrondinformatie over het doel van het interview en biedt het kader waarbinnen het gesprek plaatsvindt.

De ontvangen informatie wordt alleen gebruikt om het onderzoeksrapport op te stellen. Dit gebeurt zodanig dat de vertrouwelijkheid en privacy van de geïnterviewde is gewaarborgd.

Rekenkameronderzoek

Het onderzoek wordt verricht in opdracht van de Rekenkamercommissie Aa en Hunze.

Focus van het onderzoek

In 1998 ontstond door een gemeentelijke herindeling de gemeente Aa en Hunze. Sinds de gemeentelijke herindeling bestonden er verschillende afspraken met de gebruikers van sportaccommodaties in de voormalige dorpen. In 2009 heeft de gemeenteraad van de gemeente Aa en Hunze de sportnota vastgesteld. Met de vaststelling van de sportnota is besloten tot het harmoniseren van de sportaccommodaties. Voor de tennisbanen betekende dat de verdere privatisering van het tenniscomplex in Rolde en het tenniscomplex in Gieterveen. Voor de voetbalverenigingen betekende de harmonisatie dat kleed- en clubgebouwen met overige daarin opgenomen ruimten organisatorisch en financieel een verantwoordelijkheid zijn of worden van de voetbalverenigingen en de overige voorzieningen op de complexen als velden, inrichtingsmaterialen, trainingsverlichting, beplanting en parkeerterreinen onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Hiertoe heeft de gemeenteraad in 2011 besloten.

De privatisering van de tenniscomplexen is inmiddels gerealiseerd. Bij de voetbalverenigingen is de harmonisatie nog niet volledig gerealiseerd. Er bestaan nog steeds enkele verschillen tussen voetbalverenigingen.

Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

Hoe heeft de harmonisatie van de sportaccommodaties in de gemeente Aa en Hunze plaatsgevonden en hoe is de gemeente de afgelopen jaren omgegaan met de compensatie van verschillen?

De Rekenkamercommissie interpreteert de centrale onderzoeksvraag zo dat het onderzoek per sportcomplex informatie geeft over:

- het doel van de harmonisatie van sportcomplexen;

- de betrokkenheid van verenigingen bij totstandkoming en uitvoering van het harmonisatiebeleid;
- de resultaten van het harmonisatiebeleid;
- de informatie die de raad nodig heeft om zijn kaderstellende en controlerende rol waar te maken.

De centrale onderzoeksvraag wordt beantwoord aan de hand van een aantal deelvragen. Deze deelvragen luiden als volgt:

1. Wat beoogde de gemeente met de harmonisatie van het sportaccommodatiebeleid?
2. In hoeverre was het doel van de harmonisatie duidelijk en specifiek (SMART) geformuleerd?
3. In welke mate waren de mogelijke effecten van het nieuwe beleid bij de raad bekend op het moment dat de raad het nieuwe beleid vaststelde?
4. Hoe en in welke mate is het maatschappelijk veld betrokken bij:
 - a. de totstandkoming van het nieuwe beleid?
 - b. de uitwerking en uitvoering van het nieuwe beleid?
5. Hoe heeft de harmonisatie in de praktijk vorm gekregen?
6. Wat zijn de resultaten van de harmonisatie?
7. Welke verschillen zijn er nu nog in de omgang met de verschillende accommodaties?
8. Vallen de afspraken die met de verschillende accommodaties gemaakt zijn binnen de door de raad gestelde kaders?
9. In welke mate is de doelstelling van de harmonisatie van het sportbeleid gerealiseerd?
10. Op welke wijze is de gemeenteraad in staat gesteld kaders te stellen en in welke mate heeft de gemeenteraad de uitvoering van het beleid kunnen controleren?
11. Hoe wordt door de gemeenteraad de kwaliteit van de informatievoorziening beoordeeld?

De onderzoeksperiode is bepaald op de jaren 2009 tot en met heden.

Onderdeel van het onderzoek is een benchmark met een aantal vergelijkbare gemeenten.

Aanpak

Het onderzoek wordt uitgevoerd door:

- documenten te bestuderen;
- interviews te houden met de betrokken bestuurder(s), teamleiders, ambtelijk medewerkers en een delegatie van de gemeenteraad;
- een benchmark uit te voeren met vier gemeenten, te weten: Borger-Odoorn, Midden-Drenthe en Tynaarlo.

De bevindingen worden getoetst aan een normenkader, dat als bijlage hierbij is gevoegd.

Gespreksonderwerp

Tijdens het interview komen genoemde onderwerpen in de vraagstelling aan de orde. Het gaat hierbij met name om de vragen 1, 3, 8, 9, 10 en 11. Verder zullen onderwerpen aan de orde komen om de bestudeerde documenten te verduidelijken. Daarnaast kunt u onderwerpen of thema's aan de orde stellen die u van belang acht voor het onderzoek.

Inhoud van het interview

Wij verwachten geen specifieke dossierkennis, wat betreft cijfers en data. Wel gaat de interesse van de onderzoekers uit naar achterliggende motieven, argumenten en uw ervaringen met het proces van de harmonisatie van sportcomplexen.

Vertrouwelijkheid

Alle aantekeningen van interviews en reacties blijven onder onze hoede en worden niet openbaar. Wij zullen geen uitspraken opnemen in onze rapportage zonder expliciete instemming van degene die deze heeft gedaan tijdens het interview. Wel wordt in het onderzoeksrapport een lijst van geïnterviewde personen opgenomen.

Den Haag,
Juni 2015.

Contactgegevens

Nadere informatie over het onderzoek wordt graag gegeven door de projectleider en/of de onderzoekers:

drs. J. (Hans) Slooijer MSM
M 06 - 204 36 147
E hansslooijer@bmc.nl

S.J.M. (Sander) Olsthoorn BSc
M 06 - 304 01 105
E sanderolsthoorn@bmc.nl

K.J. (Kees-Jan) van de Werfhorst MSc
M 06 - 227 50 021
E keesjanvandewerfhorst@bmc.nl

Bijlage 7

Bestuurlijke reactie

Rekenkamercommissie Aa en Hunze
t.a.v. mevrouw P. van Corbach
Spiekersteeg 1
9461 BH GIETEN

Postadres
Postbus 93
9460 AB Gieten

Bezoekadres
Spiekersteeg 1, Gieten
Tel.: 14 0592
www.aaenhunze.nl
gemeente@aaenhunze.nl

Volg ons op
 twitter.com/aaenhunze
 facebook.com/aaenhunze

VERZONDEN 26 AUG 2015

Onderwerp : Rapport harmonisatie van sportaccommodaties

Gieten, 24 augustus 2015

No. : 142528
Bijlagen : -

Behandeld door : M. Oosting
Doorkiesnummer : (0592) 26 77 68

Uw brief van : 9 juli 2015
Uw kenmerk : -

Geachte leden van de Rekenkamercommissie,

Op 9 juli 2015 hebben wij het rapport "de harmonisatie van sportaccommodaties" van uw commissie ontvangen.

Aanleiding van het onderzoek is dat de Rekenkamercommissie signalen heeft ontvangen vanuit de gemeenteraad over de totstandkoming en uitvoering van de harmonisatie van de sportaccommodaties. Uit deze signalen blijkt dat er mogelijk onvrede bestaat bij een aantal verenigingen. Daarnaast is er enige wrijving ontstaan, wellicht omdat de verschillende verenigingen een andere uitgangspositie hadden bij de harmonisatie. Dat heeft vragen opgeroepen vanuit de gemeenteraad over de betrokkenheid van verenigingen bij de afspraken en over de transparantie van het proces om te komen tot harmonisatie.

In het rapport heeft uw commissie inzichtelijk gemaakt hoe de harmonisatie heeft plaatsgevonden en ook hoe er omgegaan is met compensatie van de verschillen in de afgelopen jaren. Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van de inhoud van het rapport en de daarin opgenomen aanbevelingen.

Uw Rekenkamercommissie doet de navolgende aanbevelingen:

1. Het verdient aanbeveling om bij omvangrijke projecten als de harmonisatie van sportaccommodaties bewuster en duidelijker vooraf keuzes te maken over het te volgen proces en deze keuzes vast te leggen in een projectplan. Daarmee ontstaat meer zicht op verantwoordelijkheden en meer grip op de doorlooptijd en mogelijke risico's. Onderdeel van het projectplan moet ook zijn de wijze waarop de gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang. De gemeenteraad kan het zicht en de controle op dergelijke processen optimaliseren door deze onderwerpen vast te leggen in een lange termijn agenda dan wel vragen dat het college van B&W de voortgang periodiek meldt in documenten bij de planning & control-cyclus.
2. Zoals vermeld in de conclusies verdient daarnaast het thema duurzaamheid (of toekomstbestendigheid) aandacht. Met de trendmatige ontwikkeling qua demografie (aantallen inwoners en leeftijdsontwikkeling) en de ontwikkelingen bij de diverse sportsoorten is een voortdurende herijking van de soorten sportaccommodaties, het aantal benodigde velden en het gebruik van die accommodaties gewenst.

IBAN rekeningnummer: NL71 BNGH 028.50.79.069

De inventarisatie uit 2010 voldoet nu nog wel, maar zal in de komende jaren herijkt moeten worden. Een jaarlijkse inventarisatie van aantallen leden kan daarvoor een goede basis vormen en kan dienen als een aanvullend gespreksonderwerp tijdens de jaarlijkse schouw op de accommodaties, zoals al is afgesproken met de verenigingen. Hierbij moet aandacht zijn voor gelijkheid tussen de verenigingen: de prestatieafspraken die zijn gemaakt met de tennisverenigingen zijn niet op gelijke wijze gemaakt met de voetbalverenigingen. Gelijkheid in afspraken en misschien nog belangrijker gelijkheid in daadwerkelijke uitvoering (jaarlijkse controle) is van belang.

3. Tenslotte is het raadzaam om het college van B&W opdracht te geven over een jaar informatie te verstrekken aan de gemeenteraad over de staat van uitvoering van de aanbevelingen: zijn de afrondende werkzaamheden uitgevoerd? Wat is de status van het voetbalcomplex in Gieten? Is er een evaluatie uitgevoerd? En welke maatregelen heeft het college genomen voor de toekomstbestendigheid van de sportaccommodaties in de gemeente Aa en Hunze.

Wij begrijpen uw aanbeveling dat een proces van deze omvang vastgelegd zou moeten worden in een projectplan. Daarmee worden de verantwoordelijkheden, tijdsplanning en communicatie richting de raad en verenigingen vastgelegd. Wij zijn echter van mening dat deze voorwaarden voldoende geborgd zijn in de reguliere bestuurlijke planning en beleidscyclus en hebben er daarom voor gekozen om de harmonisatie niet in projectvorm op te pakken. De gemeenteraad is actief betrokken via commissie- en raadsvergaderingen en heeft de (financiële)kaders vastgesteld. Wij onderkennen dat we de raad tijdens de implementatie frequenter hadden kunnen informeren over de stand van zaken. Overigens hebben wij tijdens deze fase wel gehandeld binnen de door de gemeenteraad gestelde kaders.

We kunnen ons als college vinden in de aanbevelingen onder 2 en 3 en zullen ons deze ter harte nemen.

De harmonisatie is nagenoeg afgerond. Eind dit jaar zullen wij uw raad de eindrapportage van de harmonisatie doen toekomen. Het realiseren van een nieuwe club,-en kleed gebouw voor voetbalvereniging Gieten is wel vastgelegd in een projectplan. Wij zullen de raad hierover actief informeren.

De toekomstbestendigheid van de sportaccommodaties zal onderdeel zijn van het project "Maatschappelijk vastgoed". De doelstelling van dit project is drieledig:

- 1) Inzicht krijgen in de maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de vraag en het aanbod van maatschappelijk vastgoed (analyse kansen en bedreigingen)
- 2) Inzicht krijgen in het fysieke aanbod van maatschappelijk vastgoed en de exploitatie daarvan (analyse onderhoud/beheer/financiering/functioneel gebruik)
- 3) Opstellen van integraal beleid om het aanbod van maatschappelijk vastgoed optimaal af te stemmen op de vraag (integraal vastgoedbeheer/vastgoedmanagement).

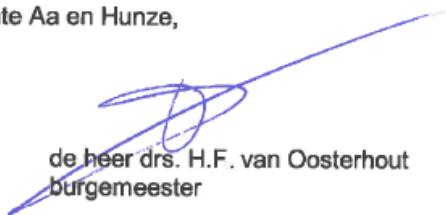
Wij delen uw mening dat de implementatie van het nieuwe beleid een lange doorlooptijd heeft gehad. Daarentegen constateren we ook dat de zorgvuldigheid waarmee we dit proces hebben doorlopen er ook toe heeft geleid dat de verenigingen in meerderheid positief zijn over de betrokkenheid bij het proces en met de resultaten van de harmonisatie.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

de heer mr. E. Snoep
secretaris

de heer drs. H.F. van Oosterhout
burgemeester

Bijlage 8

Nawoord Rekenkamercommissie

In zijn brief van 24 augustus 2015 reageert het college op het conceptrapport van de Rekenkamercommissie Aa en Hunze (RKC) over de harmonisatie van sportaccommodaties. De RKC is verheugd te lezen dat het college zich bijna helemaal kan vinden in de aanbevelingen van de RKC.

De enige aanbeveling waarin het college zich niet geheel in kan vinden is de volgende;

“Het verdient aanbeveling om bij omvangrijke projecten als de harmonisatie van sportaccommodaties bewuster en duidelijker vooraf keuzes te maken over het te volgen proces en deze keuzes vast te leggen in een projectplan. Daarmee ontstaat meer zicht op verantwoordelijkheden en meer grip op de doorlooptijd en mogelijke risico's. Onderdeel van het projectplan moet ook zijn de wijze waarop de gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang.”

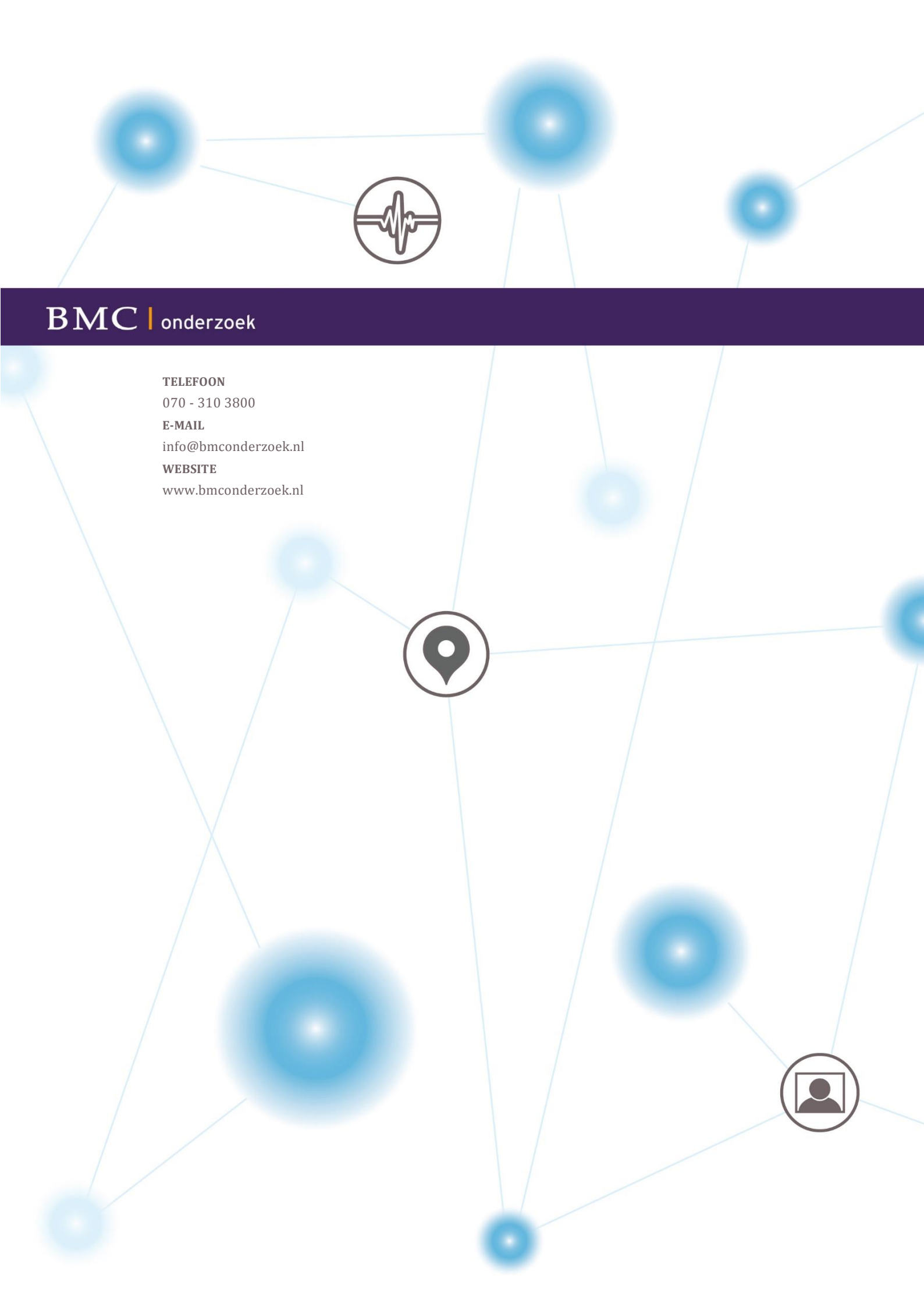
Het college geeft aan dat er voor is gekozen om de harmonisatie van sportaccommodaties niet als project te benaderen omdat verantwoordelijkheden, tijdsplanning en communicatie voldoende zijn geborgd in de reguliere bestuurlijk planning en beleidscyclus.

De RKC blijft van mening dat het zicht en de controle op dergelijke processen verbeterd moet worden. Dit kan door het vastleggen van dit soort projecten in een lange termijn agenda voor de raad. Daarnaast zou het college de voortgang periodiek moeten melden in een voorgangsrapportage of in een aparte bijlage bij de reguliere planning & control-cyclus.

Rest mij de sportverenigingen, het college en de medewerkers van de gemeente Aa en Hunze te danken voor hun medewerking aan dit rekenkameronderzoek. Wij hebben deze samenwerking als heel plezierig ervaren.

De voorzitter van de Rekenkamercommissie Aa en Hunze,

Ir. Teun van den Bout.

BMC | onderzoek

TELEFOON

070 - 310 3800

E-MAIL

info@bmconderzoek.nl

WEBSITE

www.bmconderzoek.nl